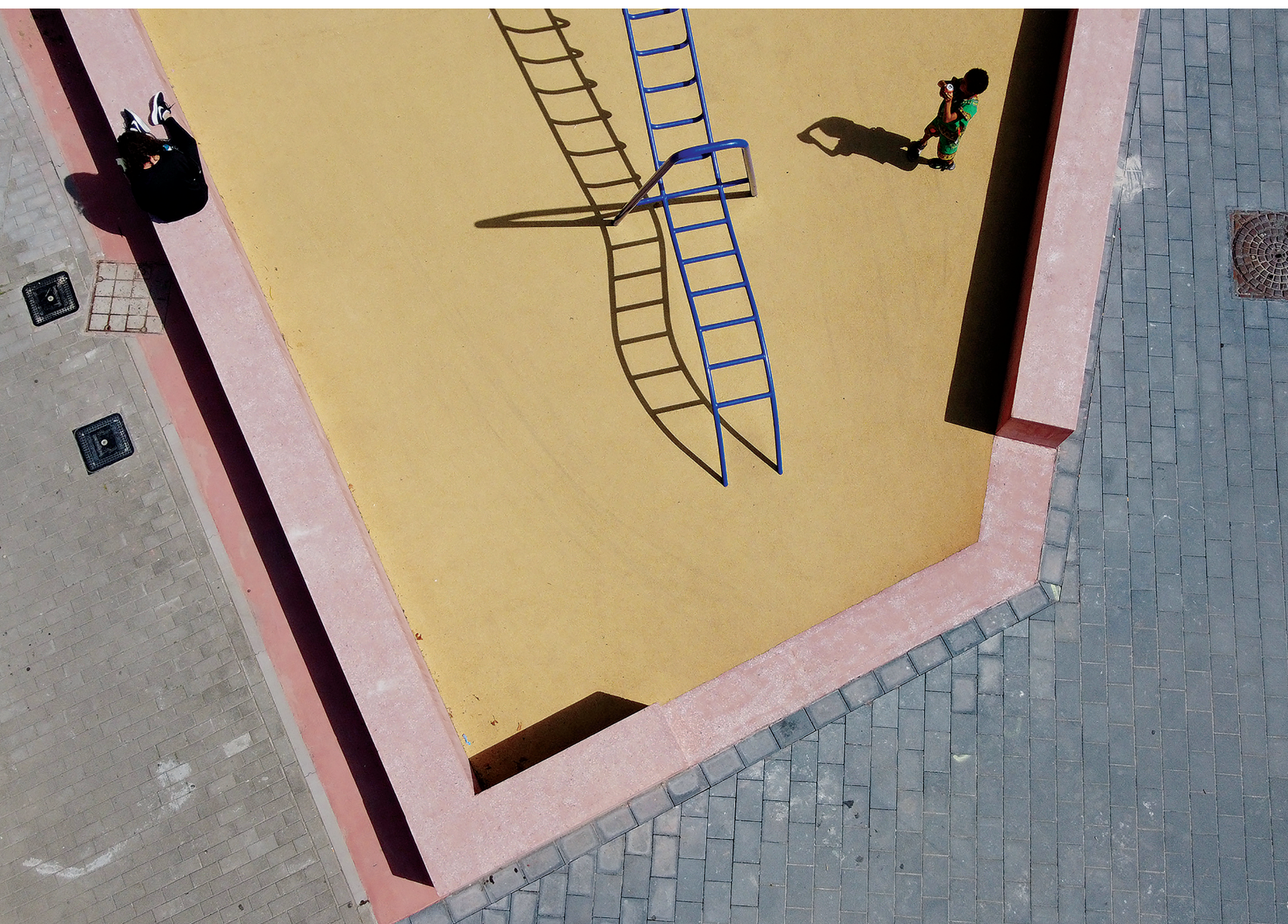

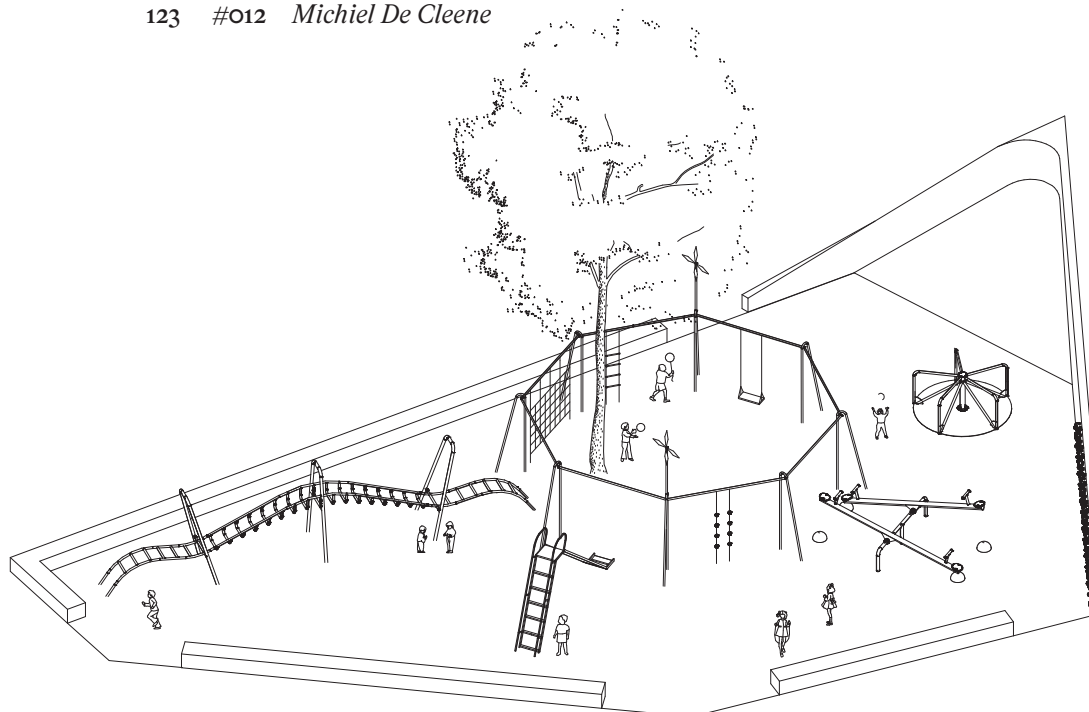

Augustus – September 2021

Kids: Let's Play! Projecten van 1010au, Agwa, Baumans-Deffet – Declincé, Carton123, Compagnie O, Denc-Studio, Hbaat – V+, Ledroit Pierret Polet, Jo Taillieu, Ura + interview Pool is Cool

	5	Edito	<i>Lisa De Visscher</i>
	7	Opinie	<i>Tine Van Herck</i>
Actua	9	Carmody Groarke	<i>Lisa De Visscher</i>
	11	Archiweek – Brussels Architecture Prize	<i>Lara Molino</i>
	13	Schoolvoorbeeld voor architectuur	<i>Lisa De Visscher</i>
	15	Festival van de architectuur 2021	<i>Eline Dehullu</i>
	16	Architectuurbiënnale Venetië 2021	<i>Pieter T'Jonck</i>
Projects	24	Hbaat – V+ , Cinema, Rijsel	<i>Pierre Chabard</i>
	30	Jo Taillicu , Paddenbroek, Gooik	<i>Véronique Patteeuw</i>
Kids, Let's Play!	36	Ura , JGE, Etterbeek	<i>Jolien Naeyaert</i>
	44	Denc-Studio , BKO Sint-Jozef, Eeklo	<i>Eline Dehullu</i>
	50	Natuur maakt school	<i>Saskia Vanderstichele</i>
	56	Compagnie O , De Leerexpert Dullingen, Brasschaat	<i>Bart Tritsmans</i>
	62	Agwa , Stedelijk Lyceum Durler, Antwerpen	<i>Léone Drapeaud</i>
	68	Gezocht: spel- en hangruimte	<i>Sara De Sloover</i>
	74	1010au , MolenWest, Brussel	<i>Nathalie Cobbaut</i>
	78	Carton123 , Malinard, Elsene	<i>Eline Dehullu</i>
	84	Speelpleinen: sociale condensatoren	<i>Pieter T'Jonck</i>
	90	Ledroit Pierret Polet , Crèche Sainte-Walburge, Luik	<i>Carla Frick-Cloupet</i>
	96	Baumans-Deffet – Delincé , Gemeentelijke crèche, Koekelberg	<i>Pauline Malras</i>
Interview	102	Pool is Cool	<i>Lisa De Visscher</i>
	106	Product news	<i>Viviane Eeman</i>
Student	118	UCL Loci Doornik: Bouwen voor de Bio-regio	<i>Lisa De Visscher</i>
	120	Universiteit Antwerpen: De gezonde stad	<i>Eline Dehullu</i>
	121	LafargeHolcim Awards: Transforming Collectivity in Belgium	<i>Eline Dehullu</i>
	123	#012	<i>Michiel De Cleene</i>

Pierre Chabard

is an architect and doctor in architecture. He currently teaches Architectural History and Theory at the École Nationale Supérieure d'Architecture de Paris La Villette. A member of the research team AHTTEP, his research is on the social and cultural history of architecture and urbanism in the second half of the twentieth century. A founding member of the architecture review *Criticat* (2008–2018), he now heads Editions de la Villette, which specializes in architecture, urbanism and landscape.

Nathalie Cobbaut

has been working as a journalist since 1992. A lawyer by training, she has always been a generalist in information processing, paying particular attention to the popularization of the fields she covers. This is also the case in terms of architecture, urban planning and wider issues of living together in the city.

Michiel De Cleene

is an architectural photographer with an interest in landscape. Since 2015 he has been working on the long-term projects 'Reference Guide' and 'Documenting Objects' as a researcher at the KASK School of Arts, where he is a founding member of the School of Speculative Documentary.

Sara De Sloover

is an editor at the Flemish-Brussels media *Bruzz*, where she often writes about the environment, education and sociological phenomena. She studied communication sciences at UGent and political sciences at VUB. She also worked for several years for Dutch media.

Léone Drapeaud

graduated as an architect from the Faculty of Architecture La Cambre Horta of ULB. A member of the research collective Traumnovelle, which curated the Belgian pavilion at the Venice Biennale 2018, she studies the interactions between gender and space. She has worked in several offices in Brussels and China. She currently works in Paris.

Carla Frick-Cloupet

is an architect and PhD student at the Université Jean Monet and the École Nationale Supérieure d'Architecture de Saint-Étienne. She is studying the relations between contemporary architecture and analytical philosophy through the theories of Robert Venturi.

Pauline Malras

is a freelance journalist who specializes in architecture, design and construction techniques. In 2013 she graduated from the École Nationale Supérieure d'Architecture et de Paysage de Lille (with a focus on 'materiality and building culture'). She draws on her experience and her training to analyse contemporary developments in architecture.

Jolien Naeyaert

is a Brussels-based architectural engineer and visual artist. She graduated from Ghent University in 2012 and subsequently studied autonomous design at the KASK School of Arts Ghent. Since 2015 she has been working at Robbrecht en Daem architecten. In her own practice, she resolutely searches for alternative ways to explore and represent spaces. Fascinated by the way in which we experience, look at and understand places, she researches new methods for orienting oneself in time and space.

Véronique Patteeuw

is an associate professor at the École Nationale Supérieure d'Architecture et de Paysage de Lille and an editor of *Oase*. Her research focuses on the theory and history of architectural publications in relation to the history of the postmodern. She has been a visiting professor at KU Leuven since 2019.

Bart Tritsmans

teaches at the University of Antwerp. He obtained a PhD in history (University of Antwerp) and architectural engineering (Vrije Universiteit Brussel) in 2014. His research focuses on the historical evolution of urban green spaces. He is a former head of exhibitions at the Flanders Architecture Institute.

Pieter T'Jonck

is an architect. He writes on architecture, the visual arts and the performing arts for several Belgian and foreign newspapers and magazines. He works for the radio station Klara and was editor-in-chief of A+ in 2017.

Tine Van Herck

is a civil engineer, architect and urbanist living and working in Brussels. She founded PTArchitecten in 2005 together with Peter Casier, and has been a visiting professor urbanism and spatial planning at KU Leuven since 2007. Her design research focuses on the human context: how to contribute to society in order to create a stronger city? Even more importantly, how to pursue a *joie de vivre* for users, passers, inhabitants? What is or should be the role of the designer in this society? Those questions are inherent to the everyday practice of architecture, urbanism, urban design and planning by PTArchitecten.

Saskia Vanderstichele

is a freelance reportage photographer for various media, including *Brussel Deze Week*, *De Tijd* and *Knack*.

A+ Architecture In Belgium

Bimonthly bilingual magazine, ISSN 1375-5072, Volume 48 (2021) N4

Editorial team

Editor-in-chief
Lisa De Visser
Deputy editor-in-chief
Eline Dehullu
Production coordinator
Grégoire Maus
Copy-editing Dutch
www.controltaaldelete.be
Copy-editing French
Benoît Francès
Translations
Alain Kinsella
Marc Van der Wielen
Eva Van Walle (Artemo)
Antoon Wouters
Patrick Lennon
Graphic design
Kritik & Kritik
Typeface
Rhymes
Printing
Die Keure, Bruges
Cover and content page image
Grue, Square public,
Etterbeek (Brussels), 2021

Artistic committee
Gilles Debrun
Pauline Fockedeey
Nicolas Hemeleers
Kelly Hendriks
Véronique Patteeuw
Hera Van Sande
Guillaume Vanneste
Ward Verbakel
Editorial address
Ernest Allardstraat 21/3
1000 Brussels
redactie@a-plus.be
www.a-plus.be

A+ is a publication of CIAUD/ICASD
Information Centre for Architecture,
Urbanism and Design.

Publisher
Philémon Wachtelaer
Ernest Allardstraat 21/3
1000 Brussels
Copyright CIAUD/ICASD
Articles are the sole
responsibility of the authors.
All rights of reproduction,
translation and adaptation
(even partial) reserved for all
countries.

**Board of directors
CIAUD/ICASD**

Chair
Philémon Wachtelaer
Vice-chair
Anne Sophie Nottebaert
Secretary
Geert De Groote
Members
Olivier Bastin
Paul Dujardin
Benoît Moritz
Oana Bogdan
Ruben Goots
Nicolas Hemeleers
Stéphanie Lorfèvre
Isabelle Vanhoonacker
Eddy Vanzieleghem

Business management
Roel Rijssenbeek
Office management
Deborah Schwarzbaum
abonnement@a-plus.be
Exhibitions and lectures
Lara Molino
Communication
Louise Van Laethem
Advertising management
Rita Minissi
rita.minissi@mima.be
+32 497 500 292

Advertisers

ARCHITECT@WORK
BEGA
BRACHOT
BRUSSELS
LEEFMILIEU
DELABIE
ETERNIT
FAKRO
GAS
GEBERIT
GESIBOIS - CORIAN
GYPROC
HANSGROHE
HEWI
INTERFACE
JUNG
KORATON
NELISSEN
STEENFABRIEKEN
NEOLITH
NTGRATE
POLESTAR
RENSON
REYNAERS
SIMONSWERK
STAD &
ARCHITECTUUR
STONE
STÜV
VAI
VELUX
VISSMANN
VILLEROY ET BOCH
VOLA

folio
MAGAZINES
MET CULTUUR

FÉDÉRATION
WALLONIE-BRUXELLES

UPP
UNE VAN DE UITENDIEN VAN DE FENOMENEN PERSIEN

Vlaamse
overheid

→ Aan de waardigheid van het interieur van de kerk trachtte Denc-Studio zo weinig mogelijk te tornen. Ze behielden de bestaande indeling, met een verhoogd podium in het midden (daar waar het altaar stond) en eromheen eenzelfde cirkelvormige opdeling van de oplopende ruimte.

→→ De eerste twee rijen met bidbanken bleven effectief staan; ze dienen nu als zitplaatsjes om naar sprookjes en andere goddeloze verhaaltjes te luisteren, om poppenkast te spelen, of om aan te eten en huiswerk te maken.

Een voorbestemde herbestemming

Denc-Studio uit Gent, een vermaard bureau op het vlak van duurzaam bouwen, realiseerde in 2020 de herbestemming van de Sint-Jozefkerk in Eeklo, gelegen in een sociale woonwijk uit de jaren 60, tot buitenschoolse kinderopvang. Architect Bart Cobbaert: 'We vonden ons volledig in de opdracht – zowel op het vlak van het nieuwe programma, als op het vlak van omkeerbaarheid en circulariteit – al wisten we vanaf het begin dat de geformuleerde ambities de lat hoog legden en het een stevige uitdaging zou worden om van een modernistisch, religieus gebouw een hedendaagse speelplek voor kinderen te maken.'

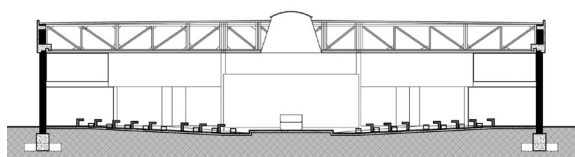
Eline Dehullu – Foto's Denc-Studio

EN Based in Ghent, Denc-Studio is known for its sustainable buildings. In 2020 the studio converted the Church of Sint-Jozef in Eeklo, located in a social housing district from the 1960s, into an out-of-school childcare centre. Architect Bart Cobbaert: 'We found ourselves completely in the assignment – both in terms of the new programme, and in terms of adaptive reuse and circularity – even though we knew from the start that the formulated ambitions set the bar high and it would be a tough challenge to turn a modernist, religious building into a contemporary play area for children.'

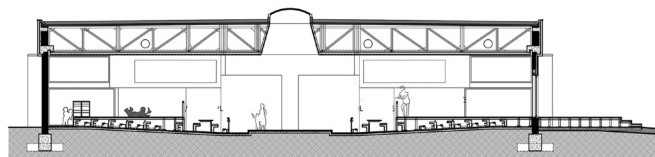

Samen met de verantwoordelijke voor de kinderopvang maakte het stadsbestuur – met als drijvende kracht stadsarchitect Filip De Pau – een haalbaarheidsstudie, een eerste schetsontwerp en een projectdefinitie met het oog op het aanstellen van een ontwerper. De Pau omschrijft vier duidelijke krachtlijnen in het bestek: de ingrepen die de kerk omvormen tot kinderopvang moeten omkeerbaar zijn; de architecturale en ruimtelijke kwaliteit van het bestaande kerkgebouw moet gerespecteerd worden; de reconversie moet gedeeld gebruik toelaten; en het project moest beter doen dan de al scherpe ambities op het vlak van duurzaamheid vastgelegd in het burgemeestersconvenant (CO₂-reductie van 40 procent tegen 2020 in plaats van 2030).

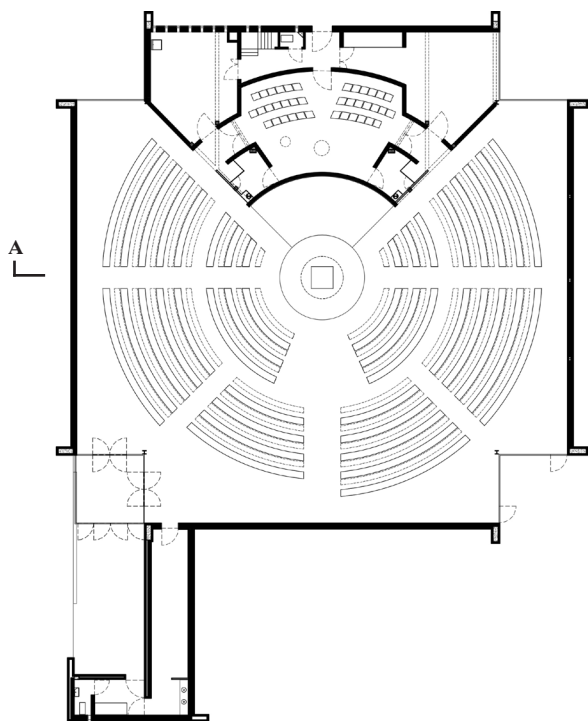
De Sint-Jozefkerk werd in 1974 gebouwd door architecten Paul Bekaert, Edgard De Decker, en Bertrand De Muynck uit Eeklo. Het is een horizontaal, witgeschilderd bakstenen volume onder een plat dak. Alleen de betonnen, losstaande klokkentoren en het grote kruismotief in de gevel verklappen dat het om een kerk gaat. Ook het grondplan is atypisch: geen langgerekt schip met zijbeuken, maar een vierkant, symmetrisch plan met in het middelpunt een betonnen altaar verlicht door een ronde koepel, en eromheen een cirkelvormige opstelling van doorlopende zit- en knielbanken op een hellende vloer. De kerk heeft iets van de typologie van een amfitheater. De ingang bevindt zich in de zuidwestelijke hoek (dus niet axiaal), in een portiek. In 2009 werd de kerk aangeduid als bouwkundig erfgoed. →

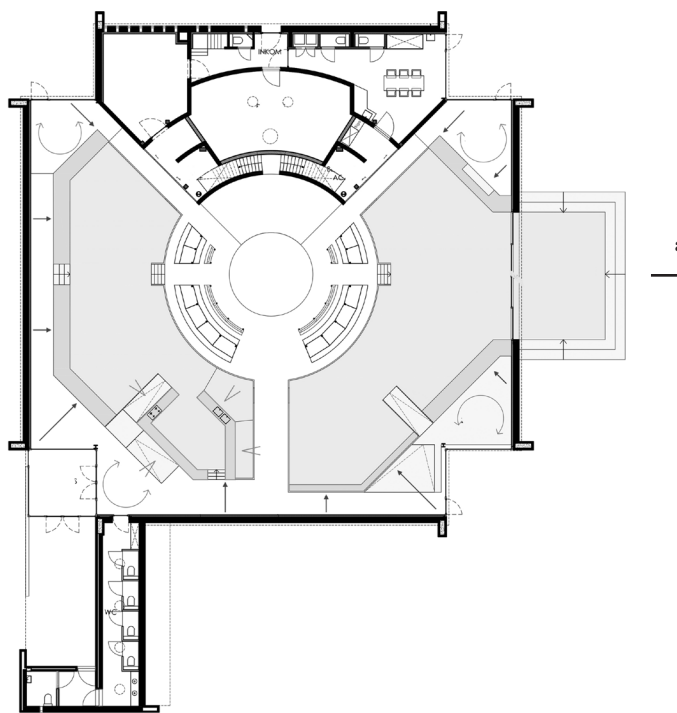
Existing situation – Section

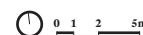
New situation – Section

Existing situation – Floor o

New situation – Floor o

Architect
Denc-Studio
Website
denc-studio.be
Official project name
BKO Sint-Jozef
Location
Eeklo

Programme
Sustainable conversion of the Church of Sint-Jozef into an out-of-school childcare centre
Procedure
Competition for a government commission, negotiated procedure without prior publication of a contract notice

Client
Eeklo municipal authorities
Lead contractor
PIC reno-decor
Structural engineering
SEC
Service engineering
Consilitech

Completion
October 2020
Total floor area
Budget
€ 1,000,000 (excl. VAT and fees)

↓↓

De grote rechthoekige ruimte van de centraal-bouwkerk, met een vrije hoogte van 5 meter en zonder dragende tussenmuren of kolommen, lijkt makkelijk herinvulbaar, maar het vergde op technisch vlak heel wat om van een koude, monumentale kerk een warm, knus kindersonthaal te maken.

Niets aan het exterieur werd gewijzigd. Ook aan de waar- digheid van het interieur van de kerk trachtte Denc-Studio zo weinig mogelijk te tornen. Ze behielden de bestaande inde- ling, met een verhoogd podium in het midden (daar waar het altaar stond) en eromheen eenzelfde cirkelvormige opdeling van de oplopende ruimte. De eerste twee rijen met bidbanken bleven effectief staan; ze dienen nu als zitplaatsjes om naar sprookjes en andere goddeloze verhaaltjes te luisteren, om poppenkast te spelen, of om aan te eten en huiswerk te ma- ken. Ook de daaropvolgende banken zijn er nog, maar zitten verscholen onder een houten, vlakke structuur die plaats biedt om te spelen en vrij te bewegen. “Die hele structuur is demonteerbaar, zonder enige gevolgschade. Omdat we het gebouw niet alleen erven van zij die ons zijn voorgegaan, maar het op onze beurt ook nalaten aan volgende generaties, waarvan we nu nog niet weten welke specifieke noden zij zullen hebben”, zegt Cobbaert.

Ook het idee van de rondgang bleef bewaard; daar zijn kleine hoeken gecreëerd waar de kinderen zich even kunnen afzonderen. De houten symbolen die er hangen – een bloem, een honingpotje, een vlinder – vervangen de kleine kruisjes die vroeger de verschillende etappes op de kruisweg van Christus aangaven. Het zijn herkennings-, tref- of verzamel- punten. De borstwering tussen speelplateau en rondgang is tegelijk een rug-aan-rug doorlopende rij kastjes. De weekka- pel bleef behouden als afzonderlijke, publiek toegankelijke stilteplek voor studie en gebed. Hier kunnen de kinderen niet komen, maar vanuit de kinderopvang is de verdieping boven de kapel wel bereikbaar; een nieuwe trap leidt naar een paar kleine, multifunctionele ruimtes. Ze kunnen als berging dienstdoen, maar evengoed als een plek om rustig te studeren of om even een uiltje te knappen. De vroegere sacristie is personeelsruimte geworden.

De reconversie lijkt evident; de architectuur van de mo- dernistische kerk lijkt haast voorbestemd voor een tweede leven als kinderopvang. Alleen de architecten weten dat niets is wat het lijkt. De grote rechthoekige ruimte van de cen- traalbouwkern, met een vrije hoogte van 5 meter en zonder dragende tussenmuren of kolommen, lijkt dan wel makkelijk herinvulbaar, het vergde op technisch vlak heel wat om van een koude, monumentale kerk een warm, knus kinderonthaal te maken. Het hele volume moest opnieuw geïsoleerd worden: alle buitenmuren, het dak en het buitenschrijnwerk werden aangepakt. Daar ging het grootste deel van het bouwbudget aan op. In het bestaande plenum van het plafond, tussen de metalen vakwerkspanten die de overspanning maken, bracht men nieuwe ventilatiekanalen aan. Gezien het technisch niet haalbaar was om vloerverwarming te installeren, en ook radiatoren geen optie waren omdat ze de erfgoedwaarde van het gebouw zouden schenden, staan deze kanalen ook in voor de warmtetoevoer. Het zijn maar een paar voorbeelden van hoe Denc-Studio, ogenschijnlijk zonder veel moeite, voldoet aan de nieuwe normen en de ambities op het vlak van duurzaamheid en circulariteit waarmaakt.

De buitenschoolse kinderopvang, met plaats voor 100 kin- deren, wordt tijdens de schooluren gebruikt voor muzische activiteiten van de nabijgelegen basisschool, en na sluitings- tijd door de plaatselijke jeugdvereniging en kaartclub. Het gebouw is, net als de kerk toen, een betekenisvolle plek voor de gemeenschap. De stad Eeklo en Denc-Studio gaven met de reconversie van de Sint-Jozefkerk het godshuis terug bestaansrecht, ook als haar liturgische functie was uitge- speeld. Door de kerk te herbestemmen, kreeg ze de kans een betekenisvolle rol te spelen in de sociale woonwijk, zonder dat de herinnering aan de voorheen monumentale rol van het gebouw verloren ging. ▲ ■ ●

De Sint-Jozefkerk werd in 1974 gebouwd door architecten Paul Bekaert, Edgard De

Decker en Bertrand De Muynck. Niets aan het exterieur werd gewijzigd.

